

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Articulus I. vtrum in Christo sint duæ voluntates.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

Obiectio 2. Possunt verò contra hanc expositionem D. Tho. nonnulla obijci. Primum est, quia constat in doctrina D. Tho. existentiam realiter distinguì ab essentia, ex quo fundamento videtur in hoc articulo procedere. Sed hæc obiectio in presenti non urget: tum, quia sensus D. Thom. in illa questione metaphysica variis modis exponitur, etiam à discipulis D. Thom. tum etiam quia præsens quaestio Theologica non omnino ab illa pendet, ut constat ex rationibus scilicet præced. factis. Secundo verò obijciatur, quia D. Tho. nullo alio loco disputauit de propria existentia humanitatis, de vnitate autem personæ Christi, satis in superioribus dixerat, ergo hic non intendit agere de hoc secundo, sed de primo. Respondetur forte D. Tho. non mouisse specialem quaestionem de creata existentia humanitatis, quia ut euidenter supposuit hanc esse actuale & realem entitatem creatam, quæ sine creata existentia neque mente concipi potest. Ideo verò mouit quaestionem de vnitate ipsius esse Christi, quia hæc consequens erat ad quaestionem de vnitate ipsius Christi. Vnde licet ex superioribus constare poterat, Christum esse vnum, quia ostensum fuerat, esse vnā personam compositam, & hanc vnionem esse substantialem: & nihilominus quia vnitas est veluti quid cōsequens ipsum ens, idcirco hic D. Thom. specialiter disseruit, quomodo sentiendum sit de vnitate Christi: ita licet ex dictis de vnitate personæ, & substantiali vnione incarnationis constare posset, esse in Christo vnum esse, nihilominus hoc discrete explicandum fuit, propter eandem rationem. Concedo ergo, hic esse sermonem de esse existentie vti sic, & de vnitate illius, non tamen de vnitate simplici, sed composita, nec de existentia solius humanitatis, sed totius Christi Dei & hominis, de quo in præcedenti articulo quaesitum fuerat, an sit vnum vel duo. Et quod hic fuerit sensus huius quaestions D. Thom. inde etiam confirmari potest, quia hoc modo explicata proprie pertinebat ad hunc locum: si autē quaestio esset de vnione essentiarum creatarum cum existentia increata, potius pertineret hæc quaestio ad explicationem ipsius mysterij, quæ supra quaestione 2. tradita est, ut ex ibi etiam dictis facile constare potest. Quam difficultatem vidit Caietanus hic in explicatione tituli, eamque expedijt, dicens, omnia, quæ antea tractata sunt, pertinere ad esse vel fieri incarnationis in se, vel in enunciationibus: nunc verò agi de vnitate, quæ sequitur ens. Sed reuera non ita est, nam, quæ supra de scientia, & gratia, & similibus dicta sunt, non pertinent ad esse vel fieri incarnationis, quoad substantiam eius: vnio autem in existentia ipsius naturæ maxime pertineret ad substantiam mysterij, si reuera intercessisset.

Responsio. Tercio obijci potest, quia D. Thomas aperte hic dicit, secundum humanam naturam non aduenire Filio Dei nouum esse, sed solum habitudinem esse præexistentis ad humanam naturam. Respondetur tamen facile ex dictis, non negare simpliciter nouū esse, sed nouum esse personale. aduenit enim humanitas Verbo, tanquam natura supposito, & ideo non afferre esse simpliciter, & completum, tanquam id, quod est, sed solum esse naturæ, quod est esse secundum quid, & potius habet rationem in existentie in Verbo. Vnde licet respectu Verbi secundum se, nullum esse illi addatur per vnionem humanitatis, sed solum quædam habitudo ad ipsam: tamen respectu Verbi hominis, reuera additur esse naturale ipsius humanitatis. Et ad eundem modum facile intelliguntur omnia, quæ D. Tho. dicit in solutionibus argumentorum.

Obiectio 3. Vnum solum, quod in solutione ad tertium dicit, scilicet tres personas diuinas non habere nisi vnum esse, quia in eis idem est esse naturæ & personæ, difficile est. Ostendimus enim in superioribus, esse in Trinitate non tantum vnum esse absolutum, sed etiam tria relatiua. Sed hæc difficultas soluenda est etiam à discipulis D. Thomæ, qui admittunt tres existentias relatiuas. Vnde dicendum est, D. Thomam loqui de esse perfectissimo, quod est esse simpliciter Dei, & omnium personarum, quod secundum se & ex proprio conceptu est, non solum existentia, sed etiam substantia: & ideo ratione illius tres personæ sunt vnum absolute, & habent simpliciter vnum esse, quantumvis personaliter distinguantur, & ut sic habeant distincta esse relatiua, & secundum quid.

QVÆSTIO XVIII.

B De pertinentibus ad vnitatem in Christo, quantum ad voluntatem, in sex articulos diuisa.

Inde considerandum est de vnitate, quantum ad voluntatem.

Et circa hoc queruntur sex.

Primo, vtrum in Christo sit alia voluntas diuina, & alia humana.

Secundo, vtrum in humana natura Christi sit alia voluntas sensualitatis & alia rationis.

Tertio, vtrum ex parte rationis fuerint in Christo plures voluntates.

Quarto, vtrum in Christo fuerit liberum arbitrium.

Quinto, vtrum voluntas humana Christi fuerit omnino conformis diuine voluntati in volito.

Sexto, vtrum in Christo fuerit aliqua contrarietas voluntatum.

ARTICVLVS I.

Vtrum in Christo sint due voluntates.

Primum sic proceditur. Videtur, quod in Christo non sint due voluntates, vna diuina, & alia humana, voluntas enim est primum mouens & imperans in vnoquoque volente. Sed in Christo primum mouens & imperans fuit voluntas diuina, quia omnia humana in Christo mouebantur secundum voluntatem diuinam. Ergo videtur, quod in Christo non fuerit nisi vna voluntas, scilicet diuina.

2. Præterea, instrumentum non mouetur propria voluntate, sed voluntate mouentis. Sed natura humana fuit in Christo, sicut instrumentum diuinitatis eius. Ergo natura humana in Christo non mouebatur propria voluntate, sed diuina.

3. Præterea, illud solum multiplicatur in Christo, quod pertinet ad naturam. Voluntates autem non videntur ad naturam pertinere, quia ea quæ sunt naturalia, sunt ex necessitate. Quod autem est voluntarium, non est necessarium. Ergo voluntas est vna tantum in Christo.

4. Præterea, Damascenus dicit in 3. lib. quod aliquando velle non est natura, sed nostre intelligentie, scilicet personæ. Sed omnis voluntas est aliquis voluntas, quia nihil est in genere, quod non sit in aliqua eius specie. Ergo omnis voluntas ad personam pertinet: sed in Christo fuit, & est vna tantum persona. Ergo in Christo est vna tantum voluntas.

Sed contra est, quod Dominus dicit Luc. 22. Pater, si vis, transfer calicem istum à me, verumtamen non mea voluntas, gratia c. 3. d. sed tua fiat. Quod inducens Ambrosius ad Gratianum Immediat. som. 2. peratorem dicit, * Sicut suscepit voluntatem meam, suscepit tristitiam meam. Et super Lucam dicit, * Voluntatem suam ad hominem retulit, Patris ad diuinitatem: voluntas enim hominis est temporalis, voluntas diuinitatis eterna. Luc. com. 53

Respondetur dicendum, quod quidam posuerunt, in Christo esse vnā solam voluntatem: sed ad hoc ponendum diuer-

D d d

simode

Obiectio 4. Vnum solum, quod in solutione ad tertium dicit, scilicet tres personas diuinas non habere nisi vnum esse, quia in eis idem est esse naturæ & personæ, difficile est. Ostendimus enim in superioribus, esse in Trinitate non tantum vnum esse absolutum, sed etiam tria relatiua. Sed hæc difficultas soluenda est etiam à discipulis D. Thomæ, qui admittunt tres existentias relatiuas. Vnde dicendum est, D. Thomam loqui de esse perfectissimo, quod est esse simpliciter Dei, & omnium personarum, quod secundum se & ex proprio conceptu est, non solum existentia, sed etiam substantia: & ideo ratione illius tres personæ sunt vnum absolute, & habent simpliciter vnum esse, quantumvis personaliter distinguantur, & ut sic habeant distincta esse relatiua, & secundum quid.

Responsio. Tercio obijci potest, quia D. Thomas aperte hic dicit, secundum humanam naturam non aduenire Filio Dei nouum esse, sed solum habitudinem esse præexistentis ad humanam naturam. Respondetur tamen facile ex dictis, non negare simpliciter nouū esse, sed nouum esse personale. aduenit enim humanitas Verbo, tanquam natura supposito, & ideo non afferre esse simpliciter, & completum, tanquam id, quod est, sed solum esse naturæ, quod est esse secundum quid, & potius habet rationem in existentie in Verbo. Vnde licet respectu Verbi secundum se, nullum esse illi addatur per vnionem humanitatis, sed solum quædam habitudo ad ipsam: tamen respectu Verbi hominis, reuera additur esse naturale ipsius humanitatis. Et ad eundem modum facile intelliguntur omnia, quæ D. Tho. dicit in solutionibus argumentorum.

Obiectio 5. Vnum solum, quod in solutione ad tertium dicit, scilicet tres personas diuinas non habere nisi vnum esse, quia in eis idem est esse naturæ & personæ, difficile est. Ostendimus enim in superioribus, esse in Trinitate non tantum vnum esse absolutum, sed etiam tria relatiua. Sed hæc difficultas soluenda est etiam à discipulis D. Thomæ, qui admittunt tres existentias relatiuas. Vnde dicendum est, D. Thomam loqui de esse perfectissimo, quod est esse simpliciter Dei, & omnium personarum, quod secundum se & ex proprio conceptu est, non solum existentia, sed etiam substantia: & ideo ratione illius tres personæ sunt vnum absolute, & habent simpliciter vnum esse, quantumvis personaliter distinguantur, & ut sic habeant distincta esse relatiua, & secundum quid.

Responsio. Tercio obijci potest, quia D. Thomas aperte hic dicit, secundum humanam naturam non aduenire Filio Dei nouum esse, sed solum habitudinem esse præexistentis ad humanam naturam. Respondetur tamen facile ex dictis, non negare simpliciter nouū esse, sed nouum esse personale. aduenit enim humanitas Verbo, tanquam natura supposito, & ideo non afferre esse simpliciter, & completum, tanquam id, quod est, sed solum esse naturæ, quod est esse secundum quid, & potius habet rationem in existentie in Verbo. Vnde licet respectu Verbi secundum se, nullum esse illi addatur per vnionem humanitatis, sed solum quædam habitudo ad ipsam: tamen respectu Verbi hominis, reuera additur esse naturale ipsius humanitatis. Et ad eundem modum facile intelliguntur omnia, quæ D. Tho. dicit in solutionibus argumentorum.

Obiectio 6. Vnum solum, quod in solutione ad tertium dicit, scilicet tres personas diuinas non habere nisi vnum esse, quia in eis idem est esse naturæ & personæ, difficile est. Ostendimus enim in superioribus, esse in Trinitate non tantum vnum esse absolutum, sed etiam tria relatiua. Sed hæc difficultas soluenda est etiam à discipulis D. Thomæ, qui admittunt tres existentias relatiuas. Vnde dicendum est, D. Thomam loqui de esse perfectissimo, quod est esse simpliciter Dei, & omnium personarum, quod secundum se & ex proprio conceptu est, non solum existentia, sed etiam substantia: & ideo ratione illius tres personæ sunt vnum absolute, & habent simpliciter vnum esse, quantumvis personaliter distinguantur, & ut sic habeant distincta esse relatiua, & secundum quid.

Responsio. Tercio obijci potest, quia D. Thomas aperte hic dicit, secundum humanam naturam non aduenire Filio Dei nouum esse, sed solum habitudinem esse præexistentis ad humanam naturam. Respondetur tamen facile ex dictis, non negare simpliciter nouū esse, sed nouum esse personale. aduenit enim humanitas Verbo, tanquam natura supposito, & ideo non afferre esse simpliciter, & completum, tanquam id, quod est, sed solum esse naturæ, quod est esse secundum quid, & potius habet rationem in existentie in Verbo. Vnde licet respectu Verbi secundum se, nullum esse illi addatur per vnionem humanitatis, sed solum quædam habitudo ad ipsam: tamen respectu Verbi hominis, reuera additur esse naturale ipsius humanitatis. Et ad eundem modum facile intelliguntur omnia, quæ D. Tho. dicit in solutionibus argumentorum.

Obiectio 7. Vnum solum, quod in solutione ad tertium dicit, scilicet tres personas diuinas non habere nisi vnum esse, quia in eis idem est esse naturæ & personæ, difficile est. Ostendimus enim in superioribus, esse in Trinitate non tantum vnum esse absolutum, sed etiam tria relatiua. Sed hæc difficultas soluenda est etiam à discipulis D. Thomæ, qui admittunt tres existentias relatiuas. Vnde dicendum est, D. Thomam loqui de esse perfectissimo, quod est esse simpliciter Dei, & omnium personarum, quod secundum se & ex proprio conceptu est, non solum existentia, sed etiam substantia: & ideo ratione illius tres personæ sunt vnum absolute, & habent simpliciter vnum esse, quantumvis personaliter distinguantur, & ut sic habeant distincta esse relatiua, & secundum quid.

Responsio. Tercio obijci potest, quia D. Thomas aperte hic dicit, secundum humanam naturam non aduenire Filio Dei nouum esse, sed solum habitudinem esse præexistentis ad humanam naturam. Respondetur tamen facile ex dictis, non negare simpliciter nouū esse, sed nouum esse personale. aduenit enim humanitas Verbo, tanquam natura supposito, & ideo non afferre esse simpliciter, & completum, tanquam id, quod est, sed solum esse naturæ, quod est esse secundum quid, & potius habet rationem in existentie in Verbo. Vnde licet respectu Verbi secundum se, nullum esse illi addatur per vnionem humanitatis, sed solum quædam habitudo ad ipsam: tamen respectu Verbi hominis, reuera additur esse naturale ipsius humanitatis. Et ad eundem modum facile intelliguntur omnia, quæ D. Tho. dicit in solutionibus argumentorum.

Obiectio 8. Vnum solum, quod in solutione ad tertium dicit, scilicet tres personas diuinas non habere nisi vnum esse, quia in eis idem est esse naturæ & personæ, difficile est. Ostendimus enim in superioribus, esse in Trinitate non tantum vnum esse absolutum, sed etiam tria relatiua. Sed hæc difficultas soluenda est etiam à discipulis D. Thomæ, qui admittunt tres existentias relatiuas. Vnde dicendum est, D. Thomam loqui de esse perfectissimo, quod est esse simpliciter Dei, & omnium personarum, quod secundum se & ex proprio conceptu est, non solum existentia, sed etiam substantia: & ideo ratione illius tres personæ sunt vnum absolute, & habent simpliciter vnum esse, quantumvis personaliter distinguantur, & ut sic habeant distincta esse relatiua, & secundum quid.

Responsio. Tercio obijci potest, quia D. Thomas aperte hic dicit, secundum humanam naturam non aduenire Filio Dei nouum esse, sed solum habitudinem esse præexistentis ad humanam naturam. Respondetur tamen facile ex dictis, non negare simpliciter nouū esse, sed nouum esse personale. aduenit enim humanitas Verbo, tanquam natura supposito, & ideo non afferre esse simpliciter, & completum, tanquam id, quod est, sed solum esse naturæ, quod est esse secundum quid, & potius habet rationem in existentie in Verbo. Vnde licet respectu Verbi secundum se, nullum esse illi addatur per vnionem humanitatis, sed solum quædam habitudo ad ipsam: tamen respectu Verbi hominis, reuera additur esse naturale ipsius humanitatis. Et ad eundem modum facile intelliguntur omnia, quæ D. Tho. dicit in solutionibus argumentorum.

Obiectio 9. Vnum solum, quod in solutione ad tertium dicit, scilicet tres personas diuinas non habere nisi vnum esse, quia in eis idem est esse naturæ & personæ, difficile est. Ostendimus enim in superioribus, esse in Trinitate non tantum vnum esse absolutum, sed etiam tria relatiua. Sed hæc difficultas soluenda est etiam à discipulis D. Thomæ, qui admittunt tres existentias relatiuas. Vnde dicendum est, D. Thomam loqui de esse perfectissimo, quod est esse simpliciter Dei, & omnium personarum, quod secundum se & ex proprio conceptu est, non solum existentia, sed etiam substantia: & ideo ratione illius tres personæ sunt vnum absolute, & habent simpliciter vnum esse, quantumvis personaliter distinguantur, & ut sic habeant distincta esse relatiua, & secundum quid.

Responsio. Tercio obijci potest, quia D. Thomas aperte hic dicit, secundum humanam naturam non aduenire Filio Dei nouum esse, sed solum habitudinem esse præexistentis ad humanam naturam. Respondetur tamen facile ex dictis, non negare simpliciter nouū esse, sed nouum esse personale. aduenit enim humanitas Verbo, tanquam natura supposito, & ideo non afferre esse simpliciter, & completum, tanquam id, quod est, sed solum esse naturæ, quod est esse secundum quid, & potius habet rationem in existentie in Verbo. Vnde licet respectu Verbi secundum se, nullum esse illi addatur per vnionem humanitatis, sed solum quædam habitudo ad ipsam: tamen respectu Verbi hominis, reuera additur esse naturale ipsius humanitatis. Et ad eundem modum facile intelliguntur omnia, quæ D. Tho. dicit in solutionibus argumentorum.

Ed 3. de ani
ma 1. x. 4. 2.
com. 2.

Ed 2. Cipus
sem Typus.

Ed 2. Cipus
sem Typus.
In epist. Aga-
thonis 4.
recepta in
8.
In epist. Aga-
thonis 4.
recepta in
8.
Synod. VI.
gener.
q. 2. ar. 5.

Ep. 79. 80.

Ep. 80.

Ep. 105.
ar. 1.

Lib. 3. c. 20.
ante med.
com. 6.

Ed. 1. polit.
6. 3. 4. 5.
li. 8. et hic c.
11. com. 5.

simode moti esse videntur. Apollinaris enim non posuit ani-
mam intellectuales in Christo: sed quod Verbum esset loco a-
nima, vel etiam loco intellectus. Vnde cum voluntas sit in ra-
tione (ut Philosophus dicit in 3. de Anima*) sequatur, quod
in Christo non esset voluntas humana, & ita in eo non esset
nisi una voluntas. Et similiter Eutyches, & omnes, qui posue-
runt unam naturam compositam in Christo, coquebantur po-
nere unam voluntatem in eo. Nestorius etiam, quia posuit,
unionem Dei & hominis esse factam solum secundum affectum
& voluntatem, posuit unam voluntatem in Christo. Post-
modum vero Macharius Antiochenus Patriarcha, & Cypus
Alexandrinus, & Sergius Constantinopolitanus, & quidam
eorum sequaces, posuerunt in Christo unam voluntatem,
quoniam ponerent duas naturas in Christo secundum hypo-
thesin unitas: quia opinabantur, quod humana natura in
Christo nunquam mouebatur proprio motu, sed solum secun-
dum quod erat mota à diuinitate: ut patet ex epistola synodi-
ca Agathonis Papae. * Et ideo in VI. Synodo apud Constanti-
nopolim celebrata, determinatum est, oportere dici, quod in
Christo sint due voluntates, ubi sic legitur. * Iuxta quod olim
Propheta de Christo, & ipse nos erudit, & sanctorum Pa-
trum nobis tradidit Symbolum, duas naturales voluntates in
eo, & duas naturales operationes predicamus. Et hoc neces-
sarium fuit dici. Manifestum est enim, quod Filius Dei as-
sumpsit humanam naturam perfectam, sicut supra ostensum
est. * Ad perfectionem autem humane nature pertinet volun-
tas, quae est naturalis eius potentia, sicut & intellectus: ut patet
ex his, quae in prima parte dicta sunt. * Vnde necesse est dicere,
quod Filius Dei humanam voluntatem assumpsit in huma-
na natura. Per assumptionem autem humane nature, nul-
lam diminutionem passus est Filius Dei in his, quae pertinent
ad diuinam naturam, cui competit, voluntatem habere, ut
in prima parte habitum est. * Vnde necesse est dicere, quod in
Christo sint duas voluntates, una, scilicet, diuina, & alia
humana.

c Ad primum ergo dicendum, quod quicquid fuit in hu-
mana natura Christi, mouebatur nutu voluntatis diuinae
non tamen sequitur, quod in Christo non fuerit motus volun-
tatis proprius humane nature: quia etiam aliorum Sancto-
rum pia voluntates mouentur secundum voluntatem Dei,
qui operatur in eis velle & perficere, ut dicitur Philipp. 2. Li-
cet enim voluntas, non possit interius moueri ab aliqua crea-
tura, interius tamen mouetur à Deo, ut in prima parte di-
ctum est. * Et sic etiam Christus secundum voluntatem hu-
manam sequebatur voluntatem diuinam, secundum illud
Psalmi trigessimum: Ut facerem voluntatem tuam, Deus
meus volui. Vnde Augustinus dicit contra Maximum. * Vbi
dixit Filius Patri, Non quod ego volo, sed quod tu vis, quid te
adiunat, quod tua verba subiungis & dicis? Ostendit vere
suam voluntatem, subiectam suo genitori: quasi nos nege-
mus hominis voluntatem, voluntati Dei debere esse sub-
iectam.

Ad secundum dicendum, quod proprium est instrumenti,
quod moueatur à principali agente, diuersimode tamen se-
cundum proprietatem naturae ipsius. Nam instrumentum
inanimatum, sicut securus aut ferra, mouetur ab artifice per
solum motum corporalem. Instrumentum vero animatum
anima sensibili, mouetur per appetitum sensitiuum: sicut equus à
fessore. Instrumentum vero animatum anima rationali, mouetur
per voluntatem eius, sicut per imperium domini mouetur
seruus ad aliquid agendum: qui quidem seruus est, sicut in-
strumentum animatum, ut Philosophus dicit in primo
Politico. Sic ergo humana natura in Christo fuit in-
strumentum diuinitatis, ut moueretur per propriam vo-
luntatem.

Ad tertium dicendum, quod ipsa potentia voluntatis est
naturalis, & consequitur naturam ex necessitate. Sed mo-
tus vel actus huius potentiae (qui etiam voluntas dicitur) qua-
doque quidem est naturalis & necessarius, puta respectu se-

licitatis: quandoque autem ex libero arbitrio rationis pro-
ueniens, & non necessarius neg. naturalis (sicut patet ex his,
quae in prima parte dicta sunt) * & tamen etiam ipsa ratio,
quae est principium huius motus, est naturalis. Et ideo prae-
ter voluntatem diuinam, oportet in Christo ponere voluntatem
humanam, non solum, prout est potentia naturalis, aut prout
est motus naturalis, sed etiam, prout est motus ratio-
nalis.

Ad quartum dicendum, quod per hoc, quod dicitur ali-
qualiter velle, designatur determinatus modus volendi: de-
terminatus autem modus ponitur circa ipsam rem, cuius est
modus. Vnde, cum voluntas pertineat ad naturam, ipsam
etiam, quod est aliquatenus velle, pertinet ad naturam, non
secundum quod est absolute considerata, sed secundum quod
est in tali hypostasi. Vnde etiam voluntas humana Christi
habuit quendam determinatum modum, ex eo, quod fuit in
hypostasi diuina, ut scilicet, moueretur semper secundum na-
turam diuinam voluntatis.

COMMENTARIUS.

Q Væstio hæc, tam de facultate ipsa, quam de acti-
voluntatis, intelligi potest. D. Tho. autem pro-
prie videtur illam tractare de ipsa potentia, ut patet
ex ratione articuli: quoniam in solutionibus argu-
mentorum præsertim ad 3. ad motum seu actum vo-
luntatis, responsionem extendit, directe vero de o-
peratione ipsa in sequenti questione disputat.

b Antea vero quam D. Tho. questionem definiat,
refert, hæreticos, qui unam tantum voluntatem in
Christo posuerunt, inter quos numerat Apollina-
rem, Eutychetem, Nestorium, & Macharium Antio-
chenum cum illius sectatoribus: ex quibus solum hi
postremi, qui Monothelitarum dicti sunt, hanc errorem
directe asseruerunt, de quorum sensu infra nonni-
hil dicemus. Apollinaris vero, negando habuisse Chri-
stum animam rationalem, consequens est, ut etiam
negauerit habuisse voluntatem creatam, & eodem
modo videtur D. Thom. argumentari de Eutychete,
sicut posuit in Christo unam naturam, ita etiam
posuisse unam voluntatem, & est optima collectio,
si ille posuit unam naturam per conuersionem, seu
transmutationem vnius naturæ in alteram, vel v-
triusque in unam tertiam. Si autem posuisset unam
naturam solum per compositionem, non est neces-
se, ut posuerit unam voluntatem, nisi solum unitate
ordinis seu conformitatis: sicut, licet natura homi-
nis una sit, duplex in ea potest esse appetitus, ita-
men ut unus alteri subordinatus sit. De Nestorio au-
tem, cum ille posuerit in Christo duas personas &
duas naturas, mirum videri potest, quomodo D.
Thomas illi tribuat, quod unam tantum posuerit in
Christo voluntatem. Sed considerandum est, aliud
esse loqui in sententia Nestorii de Deo, & homine,
aliud de Christo: ille enim in vero Deo ac vero ho-
mine ponebat duas personas, & duas naturas, & co-
sequenter etiam duas voluntates: at vero in Christo
quem à vero Deo ipse distinguebat, unam tantum
voluntatem creatam esse credidit, & hic est sensus

D. Tho. ut bene Caiet. indicauit. Vnde hic error Ne-
storianus non est directe contra veritatem, quam hoc
loco D. Thom. docere intendit, scilicet esse in Chri-
sto hominem voluntatem creatam: supponit enim
ipsum esse verum Deum, & consequenter habere vo-
luntatem diuinam, & inde concludit habere duas
voluntates, quia necesse est, ut etiam habeat volun-
tatem creatam: nam, cum hæc pertineat ad perfectionem
humane nature, eamque necessario consequatur, ne-
cessario est fateri, illam assumptam esse à Verbo in hu-
mana natura. Denique de Machario sciendum est, non
fuisse ipsum primum huius erroris autorem, nam in
VI. Synodo act. 10. versus finem, & act. 16. in fine
refe-

referuntur Themistius, Theodosius, & alij antiquiores huius heresis patroni, quamuis fere omnes illi vnam tantum naturam in Christo ponerent. Damascenus etiam, qui Machario antiquior fuit contra hanc heresim disputauit lib. 3. de fide. c. 14.

In solutione ad primum & secundum declarat D. Tho. optime, quomodo humana voluntas Christi possit esse instrumentum voluntatis diuinæ, & ad nutum illius gubernari, & nihilominus libero & perfecto modo ac connaturali operari. Et significat D. Tho. ita fuisse motam Christi voluntatem à verbo diuino, sicut solent voluntates iustæ, & sanæ ad nutum diuinæ gratiæ moueri. Quod valde notandum est pro ijs, quæ sequenti disput. trademus. Aliæ solutiones clare sunt.

ARTICVLVS II.

Verum in Christo fuerit aliqua voluntas sensualitatis, præter rationis voluntatem.

Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod in Christo non fuerit aliqua voluntas sensualitatis præter rationis voluntatem. Dicit enim Philoſophus in 3. de Anima, * quod voluntas in ratione est; in sensitiuo autem appetitu est irascibilis & concupiscibilis. Sed sensualitas significat appetitum sensitiuum. Ergo non fuit in Christo voluntas sensualitatis.

2. Præterea, Secundum Auguſt. 12. de Tri. * sensualitas significatur per serpentem. Sed nihil serpentinum fuit in Christo, habuit enim similitudinem animalis venenosi sine veneno, vt Auguſt. dicit * super illud Ioan. 3. Sicut exaltauit Moyses serpentem in deserto. Ergo in Christo non fuit voluntas sensualitatis.

3. Præterea, Voluntas sequitur naturam, vt dictum est. * Sed in Christo non fuit nisi vna natura præter diuinam. Ergo in Christo non fuit, nisi vna voluntas humana.

Sed contra est, quod Ambr. dicit in 2. ad Gratianum Imp. * Mea est voluntas, quam suam dicit, quia vt homo suscepit tristitiam meam. Ex quo datur intelligi, quod tristitia pertinet ad humanam voluntatem in Christo. Sed tristitia pertinet ad sensualitatem, vt in secunda parte habitum est. * Ergo videtur, quod in Christo sit voluntas sensualitatis, præter voluntatem rationis.

Respondetur dicendum, quod sicut prædictum est, Filius Dei humanam naturam assumpsit cum omnibus, quæ pertinent ad perfectionem ipsius naturæ humanæ. In humana autem natura includitur etiam natura animalis, sicut in specie includitur genus. Vnde oportet, quod Filius Dei assumpsit cum humana natura, etiam ea, quæ pertinent ad perfectionem naturæ animalis, inter quæ est appetitus sensitiuus, qui sensualitas dicitur: & ideo oportet dicere, quod in Christo fuerit sensualis appetitus siue sensualitas. Sciendum est etiam, quod sensualitas siue sensualis appetitus, in quantum est natus obedire rationi, dicitur rationalis per participationem, vt patet per Philoſ. in 1. Ethicorum. * Et quia voluntas est in ratione (vt dictum est) pari ratione potest dici, quod sensualitas sit voluntas per participationem.

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa procedit de voluntate essentialiter dicta, quæ non est nisi in parte intellectiua. Sed voluntas participatiue dicta, potest esse in parte sensitiua in quantum obedit rationi.

Ad secundum dicendum, quod sensualitas signatur per serpentem non quantum ad naturam sensualitatis, quam Christus assumpsit; sed quantum ad corruptionem somitis, quæ in Christo non fuit.

Ad tertium dicendum, quod, vbi est vnus propter alterum, ibi vnum tantum esse videtur, sicut superficies, quæ est visibilis per colorem, est vnum visibile cum colore. Et similiter, Fr. Suarez Tom. 1.

quia sensualitas non dicitur voluntas, nisi quia participat voluntatem rationis: sicut est vna natura humana in Christo, ita etiam ponitur vna voluntas humana in Christo.

COMMENTARIVS.

Supra hic articulus expositus est à nobis q. 15. vbi de appetitu sensitiuo Christi Domini egimus, quia necessarium nobis visum est, ad explicandum motus & actus eius, de quibus D. Thomas ibi disseruit. Hic vero propter coniunctionem, quam appetitus cum voluntate habet, sermonem de illo miscuit. Est autem litera eius satis clara. De re vero ipsa nihil aliud à nobis dicendum occurrit.

ARTICVLVS III.

Verum in Christo fuerint due voluntates quantum ad rationem.

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod in Christo fuerint due voluntates, quantum ad rationem. Dicit enim Damascenus * in 2. lib. quod duplex est hominis voluntas, scilicet, naturalis, quæ vocatur thelipsis, & voluntas rationalis, quæ vocatur bulipsis. Sed Christus in humana natura habuit, quicquid ad perfectionem humanæ naturæ pertinet. Ergo vtraque prædictarum voluntatum fuit in Christo.

2. Præterea, Vis appetitiua diuersificatur in homine secundum diuersitatem virtutis apprehensiuæ. & ideo secundum differentiam sensus & intellectus diuersificatur in homine appetitus sensitiuus & intellectiuus. Et similiter in quantum ad apprehensionem hominis ponitur differentia rationis & intellectus, quorum vtrumque fuit in Christo. Ergo fuit in eo duplex voluntas, intellectiualis, & alia rationalis.

3. Præterea, A quibusdam ponitur in Christo voluntas pietatis, quæ non potest poni nisi ex parte rationis. Ergo in Christo ex parte rationis sunt plures voluntates.

Sed contra est, quod in quolibet ordine est vnum primum mouens; sed voluntas est primum mouens in genere humanorum actuum. Ergo in vno homine non est, nisi vna voluntas proprie dicta, quæ est voluntas rationis: Christus autem est vnus homo. Ergo in Christo est vna tantum voluntas humana.

Respondetur dicendum, quod, sicut dictum est, * voluntas quandoque accipitur pro potentia & quandoque pro actu. Si ergo voluntas accipitur pro actu, sic oportet in Christo ex parte rationis ponere duas voluntates, id est, duas species actuum voluntatis. Voluntas enim, vt in secunda Parte dictum est, * & est finis, & est eorum, quæ sunt ad finem, & alio modo P. 1. q. 8. ar. 2. & 3. fertur in vtrumque. Nam in finem fertur simpliciter & absolute, sicut in id, quod est secundum se bonum. In id autem, quod est ad finem, fertur cum quadam comparatione, secundum quod habet bonitatem ex ordine ad aliud. Et ideo alterius rationis est actus voluntatis, secundum quod fertur in aliquid, quod est secundum se volitum, vt sanitas (quod à Damasc. * vocatur thelipsis, id est, simplex voluntas: & à Magistris vocatur voluntas vt natura) & alterius rationis est actus voluntatis, secundum quod fertur in aliquid, quod est volitum solum ex ordine ad alterum, sicut est sumptio medicine: quem quidem voluntatis actum Damasc. * vocat bulipsim, Lococitato id est, consiliatiuam voluntatem, à Magistris autem vocatur voluntas vt ratio. Hac autem diuersitas actus non diuersificat potentiam, quia vterque actus attenditur ad vnam communem rationem obiecti, quod est bonum. Et ideo dicendum est, quod si loquamur de potentia voluntatis, in Christo

D d d 2 est v.